

คามนุษย์และการเผชิญหน้ากับความเลียง ด้านสุขภาพของแรงงานสตรีข้ามชาติ*

อมรา สุนทรธาดา

การคามนุษย์เพื่อป้อนตลาดแรงงานในหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการย้ายถิ่นจากพม่า ลาว และกัมพูชาเข้าสู่ประเทศไทย ผลกระทบที่ตามมา คือจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ที่เพิ่มขึ้นในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เพราะตกเป็นเหยื่อของการล่อลวงเพื่อแลกกับโอกาสการทำงานในประเทศปลายทาง เช่นประเทศไทยซึ่งเป็นตลาดแรงงานที่สำคัญที่สุดสำหรับอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง¹ ผู้ย้ายถิ่นจากพม่าที่ประกอบอาชีพบริการมีความเสี่ยงมากเป็นสองหรือสามเท่าเมื่อเปรียบเทียบกับหญิงไทยผู้ค้าบริการแบบสมัครใจ เนื่องจากการมีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขที่ทำให้ผู้ย้ายถิ่นไม่สามารถเข้าถึงการบริการสุขภาพได้อย่างเต็มรูปแบบ (Beyrer 2001; Vitit. 2005)

วัตถุประสงค์

- * ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการย้ายถิ่น การคามนุษย์ และแรงงานสตรีข้ามชาติที่เข้าสู่กระบวนการค้าบริการทางเพศ
- * ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเสี่ยงต่อโรคเอชไอวี/เอดส์ของแรงงานสตรีย้ายถิ่นข้ามชาติ

ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาประกอบด้วยแรงงานสตรีจากพม่า และลาว จำนวน 200 ราย ที่มาประกอบอาชีพเป็นพนักงานในสถานบริการประเภทต่างๆ เช่น คาราโอเกะ โรงแรม อาบอบนวด และร้านอาหาร ในเขตจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม นนทบุรี และนครปฐม การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาถึงแรงจูงใจหรือสาเหตุที่ผู้ย้ายถิ่นตัดสินใจทำงานอาชีพบริการ โดยให้ผู้ตอบสามารถเลือกคำตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตาราง 1 ร้อยละของ เหตุผลที่ประกอบอาชีพบริการ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

เหตุผล	% (N 200)
ถูกบังคับ	3.0
ถูกล่อลวง	3.5
ถูกหลอก	21.5
ไม่มีงานอื่นให้เลือก	51.5
ต้องการมีรายได้	72.0
ต้องการเงินซื้อสิ่งของต่างๆ	12.5
มีการศึกษาน้อยและไม่มีความรู้	58.0
เป็นอาชีพที่น่าสนใจ	38.5
ไม่ถือเรื่องการขายบริการ	3.5
อยากรู้/อยากลอง	41.2

ความเสี่ยงต่อโรคเอชไอวี/เอดส์

จำนวนตัวอย่างร้อยละ 17 ไม่เคยใช้ถุงยางอนามัยกับลูกค้า ร้อยละ 3 ใช้เพียงบางครั้ง เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างสตรีพม่าและลาว พบว่า กลุ่มสตรีลาวร้อยละ 74 และ กลุ่มสตรีพม่าร้อยละ 60 ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งกับลูกค้า จึงกล่าวได้ว่าประชากรทั้งสองกลุ่มยังมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ระดับลึกสนับสนุนทัศนคติเรื่องความรู้ความเข้าใจเรื่องความเสี่ยงต่อโรคเอชไอวี/เอดส์ ที่ไม่ถูกต้อง เช่น ยอมรับว่ามีคูรักร

คนไทย และไม่ใช้ถุงยางอนามัย ดังนั้นโอกาสเสี่ยงก็มีได้เช่นกัน จะเห็นได้ว่า ความตระหนักหรือความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยในกลุ่มผู้ประกอบการบริการยังมีช่องว่าง เพราะการทำความเข้าใจเรื่องความเสี่ยงขึ้นอยู่กับลักษณะคู่นอนหรือลักษณะความสัมพันธ์ที่คิดว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคู่นอน ไม่ใช่กับลูกค้าที่มาซื้อบริการโดยไม่คำนึงว่าคู่นอนของตนมีคู่นอนหลายคนหรือไม่

ตาราง 2 ร้อยละการใช้ถุงยางอนามัยกับลูกค้าจำแนกตามสัญชาติ

การใช้ถุงยางอนามัย	ลาว (N=19)	พม่า (N=137)	รวม (N=156)*
ทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์	73.7	59.9	61.5
เกือบทุกครั้ง	5.3	8.0	7.7
ประมาณ 50 %	10.4	10.9	10.9
บางครั้ง	5.3	2.9	3.2
ไม่เคย	5.3	18.3	16.7

* เฉพาะผู้ที่ตอบว่ามีเพศสัมพันธ์กับลูกค้า

อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การสะท้อนภาพความเชื่อมโยงระหว่างการย้ายถิ่น การคามนุษย์และความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ในกลุ่มแรงงานย้ายถิ่นสตรีในประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงซึ่งเป็นสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วง กระแสการย้ายถิ่นกระแสหลักคือประชากรวัยแรงงาน นัยยะนี้มีผลต่อการบริหารจัดการเชิงนโยบายระหว่างประเทศอย่างยิ่งเพื่อชลอปริมาณการย้ายถิ่นกระแสหลักนี้ได้อย่างเป็นทางการ ธรรมชาติที่ตลาดแรงงานยังต้องการแรงงานราคาถูก ขบวนการคามนุษย์จะยังคงดำเนินต่อไป เพียงแต่เปลี่ยนรูปแบบและวิธีการ

การให้ความสำคัญกับมาตรการเชิงรุกเพื่อให้ความรู้และการเข้าถึงบริการอนามัยเจริญพันธุ์ในกลุ่มแรงงานสตรีย้ายถิ่นข้ามชาติในภาคการค้าบริการทางเพศซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้าถึงยากและมีจำนวนที่ไม่มีสถิติระบุที่ชัดเจน จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถแบ่งกลุ่มประชากรที่มีพฤติกรรมเสี่ยงได้ 2 ประเภท คือ กลุ่มที่เข้ามาหางานทำเป็นครั้งแรกและกลุ่มที่เข้า-ออกประเทศไทยมากกว่า 1 ครั้ง ในกลุ่มเสี่ยงดังกล่าวสามารถแบ่งเป็นกลุ่มย่อยตามพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ต่อการใช้ถุงยางอนามัยกับผู้ซื้อบริการและคู่นอน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้เป็นผู้ย้ายถิ่นจากลาวและพม่าซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเชื้อสายไทยใหญ่ สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ ดังนั้นต้องเน้นการตรวจสุขภาพในสถานประกอบการ รวมถึงการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงที่จะติดโรคจากการให้บริการทางเพศ ต้องมีระบบที่เข้มงวดและต่อเนื่องเพื่อสนับสนุนให้เจ้าของสถานประกอบการเห็นความสำคัญและร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพราะกลุ่มเสี่ยงนี้มีการย้ายสถานที่ทำงานบ่อยๆ มาตรการการตรวจเลือดโดยความสมัครใจเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะลดการแพร่ระบาดของโรคได้ ดังนั้นกิจกรรมการให้คำปรึกษาก่อนการตรวจเลือดที่ต่อเนื่องและสามารถเข้าถึงได้ง่ายจึงมีความจำเป็นสำหรับการตระหนักรู้ และการปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการอาชีพบริการทางเพศ

* บทความนี้ใช้ข้อมูลจากโครงการวิจัยเรื่อง HIV/AIDS Vulnerability of Human Trafficking Victims: A Case Study of Female Migrant Workers from Lao PDR and Myanmar ได้รับทุนสนับสนุนจาก United Nations of Drug and Crimes (UNODC)

¹ ดู (<http://www.humantrafficking.org>)